

Наталія Бойко¹, Людмила Скокова²

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ РЕЛЯЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ 2022 РОКУ В УКРАЇНІ: ПІДГРУНТЯ ТА НАСЛІДКИ (СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ)

Анотація. Дослідження відносин України та Польщі під час війни 2022 року в Україні враховує загальну рамку реляційної соціології з її увагою до мережових структур, а також культурно-смыслових засад дій. У статті проаналізовано дані репрезентативних опитувань Інституту соціології НАН України, інших дослідницьких центрів, які фіксують напрямки і обсяги потоків мобільності українців, основні центри прийняття постраждалих від війни осіб, прояви активної адаптації переміщених осіб в Польщі станом на початок травня 2022 року. Польща стала одним із головних центрів допомоги Україні часу війни. Показано, що українці обирають країну прихистку переважно не з огляду економічної привабливості, можливостей працевлаштування тощо. Обрання місця тимчасового перебування за кордоном пов'язане з політичними, культурними, особистісними реляціями, які мають як актуальну ситуативну чинність, так і історичне соціокультурне підґрунтя. Ефектами такої ситуації стало підвищення показників позитивного ставлення українців до сусідньої держави та значне підвищення довіри до політичних лідерів Польщі.

Ключові слова: реляції, війна, вимушені переселенці, настанови, соціокультурна близькість, довіра.

UKRAINIAN-POLISH RELATIONS DURING THE 2022 WAR IN UKRAINE: BACKGROUND AND CONSEQUENCES (SOCIOLOGICAL ANALYSIS)

Summary. The study of relations between Ukraine and Poland during the 2022 war in Ukraine takes into account the general framework of relational sociology with its attention to network

---

¹ **Бойко Наталія** – докторка соціологічних наук, провідна наукова співробітниця Інституту соціології НАН України, bnatal28@ukr.net

² **Скокова Людмила** – докторка соціологічних наук, провідна наукова співробітниця Інституту соціології НАН України, list.lgs@gmail.com

The security architecture of European and Euro-Atlantic spaces

---

structures, as well as cultural and meaning principles of action. The article analyzes the representative surveys' data of the Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine, other research centers, which record the directions and volumes of mobility of Ukrainians, the main centers of reception of war victims, manifestations of active adaptation of displaced persons in Poland in early May 2022. Poland became one of the main centers of assistance to Ukraine during the war. It's show that Ukrainians choose a country of refuge mainly not in view of economic attractiveness, employment opportunities, etc. The choice of a place of temporary stay abroad connected with political, cultural, personal relations, which have both actual situational force and historical socio-cultural basis. The effects of this situation were an increase in the positive attitude of Ukrainians to the neighboring state and a significant increase in confidence in Poland's political leaders.

Key words: relations, war, forced migrants, attitudes, socio-cultural closeness, trust.

Актуальність та методологія дослідження. Питання аналізу зв'язності/роз'єднаності – людей, сімей, країн, держав – мабуть, є одним із інтригуючих напрямків соціальної думки. Чому, на якому ґрунті в одних випадках відбувається відсторонення, відчуження, ворожість на різних рівнях соціуму, а в інших – тяжіння, близькість, бажання допомогти? Як формуються союзи, альянси, дружні відносини і чому сусіди стають непримиренними ворогами? В умовах агресивної фази російсько-української війни ці питання для українського суспільства стали одними із найгостріших. Суспільствознавці для опису сучасних соціальних станів використовують різний концептуальний апарат³. Про війну та навмисне руйнування соціального порядку можна говорити в термінах геополітичних ризиків, політичної влади як конструктора конфлікту і війни, (не)стійкості соціальних інститутів суспільства, повсякденних практик виживання і витривалості у часи війни тощо.

Однією із таких практик виживання стали вимушені переміщення українських громадян – як у просторі своєї держави, в пошуках відносно безпечних місць (тимчасового) перебування, так і за межами держави, в інших країнах. Воєнний напад Росії у 2022 році став важким

---

³ Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри / за ред. Л.Г. Скокової. Київ : Інститут соціології НАН України, 2021. 295 с.

випробуванням для мільйонів українських громадян. Переміщення, пошук нового місця перебування, нового житла завжди стає квестом і потребує участі значної кількості соціальних помічників (небайдушких людей, волонтерів, програм державної допомоги та ін.). Реляції, зв'язки встановлюються на різних рівнях – від повсякденних контактів звичайних людей до контактів глав держав, від дзвінків волонтеру з проханням допомоги – до інституційних програм лікування хворих дітей, від героїчних дій водіїв, залізничників, які під обстрілами евакуюють людей з місць бойових дій – до місій ООН чи інших міжнародних організацій, які сприяють організації гуманітарних кордонів.

В основі цих та інших практик знаходиться комунікація, встановлення і підтримання відносин / реляцій – міжособистісних, інституційних, міждержавних, міжкультурних тощо. Важливими в сучасній соціології стали акценти на дієвості матеріального – речей, об'єктів, які відіграють важливу роль у реалізації практик і підтриманні соціального порядку. Останніми десятиліттями виокремлюється напрям реляційної соціології, котра використовує як апарат мережевого аналізу, так і підходи культуральної соціології, наголошуючи на важливості вивчення смислів, цінностей, настанов як підґрунтя і організатора дій. Прикладами реляцій можуть бути дружба, суперництво, альянс тощо. Поняття в межах реляційної соціології наразі ми враховуємо в досить загальному вигляді⁴.

У даному дослідженні ми зосереджуємо увагу на аналізі кількісних даних репрезентативних опитувань Інституту соціології НАН України, інших дослідницьких організацій. Ці дані фіксують напрямки і обсяги потоків мобільності українців, основні центри прийняття постраждалих від війни осіб, прояви адаптації переміщених осіб станом на початок травня 2022 року. Польща стала одним із головних центрів допомоги Україні часу війни, в тому числі із прийняття біженців з України

Ми висуваємо гіпотезу, що серед багатьох чинників і напрямів, які сприяють формуванню реляції альянсу Польща–Україна, дружніх відносин поляків і українців, є існування соціокультурного підґрунтя, зокрема

---

⁴ Powell, C., Dépelteau, F. (Eds.). *Conceptualizing relational sociology: ontological and theoretical issues*. New York : Palgrave MacMillan, 2013. 247 s.

функціонування позитивних образів поляків в громадській думці. Події останніх місяців потужної підтримки України і українських громадян з боку польської держави і польських громадян, своє чергою, викликають позитивні зрушення у сприйнятті сусідньої держави та її лідерів.

Польща як основний центр прихистку українських біженців в умовах війни в Україні. Дослідницькою панеллю «Власна думка» компанії Research.ua за підтримки Інституту соціології НАН України та з ініціативи Офісу Президента України з 9 по 11 квітні 2022 року було проведене загальноукраїнське соціологічне дослідження «Українці та війна»⁵.

Результати дослідження засвідчують, що від початку нападу Росії 24 лютого 2022 року та нарощування активності бойових дій на півночі, сході та півдні України в країні почали відбуватися *активні міграційні процеси*. Українці почали масово переїжджати до більш безпечних місць у межах країни, а також виїжджати за межі країни, в першу чергу до країн ЦСЄ.

Переважаюча частина переселенців зі східного, північного та південного регіонів України стали внутрішньо-переміщеними особами. Більшість вимушених переселенців переїхали зі Сходу (62,6%) та Півночі країни (32,8%). За межі країни виїхали 12,4% мешканців Сходу, 9,6% мешканців Півночі, 9,2% мешканців Півдня, 6,1% мешканців Заходу та 5,7% мешканців Центру⁶.

Серед українців, які вирішили полишити територію країни в пошуках прихистку від військової небезпеки, найбільший відсоток біженців виїхав до Польщі (37,6%). Також 12,1% українці, що виїхали за кордон, знайшли притулок в Німеччині, Чехії (7,6%), Італії (5,5%), Словаччині (3,8%) (рис. 1).

---

⁵ Українці та війна. Квітень, 2022. 11 с. URL: https://isoc.com.ua/assets/files/news/2022/zvit_170422.pdf (дата звернення: 29.04.2022).

⁶ Захід: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області; Південь: Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська області; Північ: Житомирська, Київська (без м. Київ), м. Київ, Сумська, Чернігівська області Схід: Донецька, Луганська, Харківська області; Центр: Вінницька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області.

Рис. 1. Топ 10 країн, в які виїхали вимушені переселенці з України⁷

Зауважимо, що починаючи від 24 лютого 2022 року відбулося декілька потужних хвиль інтенсифікації міграційних процесів. Перша хвиля (наприкінці лютого 2022 року) пов'язана із початком війни в країні; друга хвиля (початок березня 2022 року), пов'язана з активізацією жорстких бойових дій на північно-східному напрямку; третя хвиля (середина квітня 2022 року) пов'язана із інтенсифікацією військових дій на сході та півдні країни.

За результатами загальноукраїнського соціологічного опитування, яке проводилось соціологічною групою «Рейтинг» наприкінці квітня, на 26 квітня 2022 року близько 20% українців змінили своє місце проживання. Переселенцями стали 21% українців, які мешкають у містах, та 17% сільських мешканців. Серед українців, які змінили своє місце проживання, переважає молодь у віці від 18 до 35 років (33%). Змінили місце проживання 19% громадян у віці від 36 до 50 років та 11% у віці від 51 року⁸.

---

⁷ Українці та війна. Квітень, 2022. С. 4. URL: https://isoc.com.ua/assets/files/news/2022/zvit_170422.pdf (дата звернення: 29.04.2022)

⁸ Дев'яте загальнонаціональне опитування: оцінки міжнародного партнерства. Соціологічна група Рейтинг. 26 квітня 2022 року. 24 с. URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_1000_ua_042022__%D1%85_international_press.pdf (дата звернення: 29.04.2022)

Результати досліджень засвідчують, що вимушено змінили своє місце перебування переважно українці працездатного віку, зокрема молодь у віці до 35 років, які мешкають на сході, півдні та центрі країни і проживають як у міській, так і у сільській місцевостях. Більшість вимушених переселенців залишилися в межах України, обравши переважно більш «спокійні» регіони країни задля свого порятунку від активних бойових дій.

Понад 10% населення України виїхали через війну за кордон. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ) станом на 20 травня 2022 року від початку війни в Україні (24 лютого 2022 року), понад 6,444 млн.⁹ людей були змушені шукати прихисток в інших країнах. Більш ніж половина з них (3,5 млн) перетнули кордон з Польщею¹⁰.

Українці, які вирішили втікати від війни за межі країни, переважно шукали прихистку в європейських країнах. Більше третини українців, які були вимушені покинути свої помешкання та покинути свою країну в зв'язку із активними військовими діями в країні, *вирішили отримати тимчасовий прихисток у Польщі*. І саме Польща наразі залишається тою країною, в якій перебуває більшість вимушених переселенців з України.

Павел Шефернакер, заступник міністра внутрішніх справ та адміністрації Польщі, уповноважений уряду у справах біженців з України в своєму інтерв'ю «Polskie Radio» від 6 травня 2022 року зазначив, що в базі даних PESEL (ідентифікаційний номер)

---

⁹ Статистика прибуття складається з різних джерел, переважно з даних, наданих органами влади з офіційних пунктів пропуску. Хоча було докладено всіх зусиль, щоб забезпечити перевірку всієї статистичної інформації, цифри щодо деяких прибулих є приблизними. Триангуляція інформації та джерел здійснюється на постійній основі. Тому можуть відбутися зміни в цифрах, у тому числі заднім числом. Зокрема, право вільно пересуватися в межах Шенгенської зони означає, що в Європейському Союзі дуже мало контролю на кордоні. Таким чином, дані про прибуття в країни Шенгену (Угорщина, Польща, Словаччина), які межують з Україною, представляють лише перетин кордону з цією країною, але за нашими оцінками, велика кількість людей переїхала в інші країни. Крім того, УВКБ ООН не враховує осіб із прикордонних країн, які виїжджають з України, щоб повернутися додому.

¹⁰ Refugees fleeing Ukraine (since 24 February 2022), 2022. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 29.04.2022)

zareєстровано 400 тисяч осіб працездатного віку з України. При цьому понад 100 тис. переселенців з України вже легально працюють в Польщі. «Тобто кожен четвертий біженець працездатного віку почав працювати. Це явище світового значення, коли йдеться про біженців. Такого не було ніде», – підкреслив Павел Шефернакер¹¹. *Українці в Польщі намагаються активно адаптуватися в нових умовах та стати самостійними у новій країні перебування.* Велика частина українських біженців вже стає незалежною, самостійно орендуючи житло та забезпечуючи своє перебування в країні.

Слід зауважити з огляду на результати міграційних потоків, що українці, які виїжджають з країни, тікаючи від війни, наразі обирають країну прихистку переважно не з огляду економічної привабливості можливостей працевлаштування. Так, аналітики сервісу OLX Робота зауважують, що від початку війни кількість пропозицій роботи у деяких країнах знизилась, як і розмір заробітної платні, яку пропанують роботодавці (зокрема, наприклад, у Польщі та Нідерландах). Тоді як в Ізраїлі зарплати залишилися на тому ж рівні, а в Угорщині, Болгарії та Чехії середні виплати навіть зросли. Саме у Польщі фіксується найвища активність кандидатів у пошуку роботи (8 відгуків на одне оголошення), попри те, що середня заробітна плата складає 32 500 грн, на другому місці – Словаччина (7 відгуків на одне оголошення) при середній зарплатні 36 000 грн., на третьому місці – Болгарія (6 відгуків на оголошення) при середній зарплатні 25 000 грн. Наразі країни, які пропонують найбільшу середню заробітну плату – Німеччина (50 000 грн), Нідерланди (55 000 грн) Великобританія (75 000 грн) – замикають п'ятірку лідерів щодо активності кандидатів у пошуку роботи саме в цих країнах (5 відгуків на одне оголошення)¹².

---

¹¹ МВС Польщі: Кожен четвертий працездатний біженець з України працевлаштувався – це явище світового значення. 7.05.22. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/2953538,МВС-Польщі-Кожен-четвертий-працездатний-біженець-з-України-працевлаштувався-це-явище-світового-значення> (дата звернення: 9.05.2022)

¹² Робота за кордоном: найвища конкуренція у Польщі, а найбільше платять в Ізраїлі. URL: <https://usp-ltd.org/robita-za-kordonom-najvyshcha-konkurentsia-u-polshchi-a-najbilshe-platiat-v-izraili/?fbclid=IwAR1GLjzHssAEqerZ7hDtbywvLdXwcz3g6Rts5F9BzamVo58ogANAnu7-TgAI> (дата звернення: 9.05.2022)

З чим може бути пов'язане рішення українців щодо обрання тимчасового притулку саме в Польщі та намагання активно адаптуватися в нових життєвих умовах, яке, як ми бачимо, є доволі успішним? Як можна детальніше пояснити такий міцний добросусідський зв'язок, множинну реляцій між нашими народами, їх підгрунття?

Основні актуальні ситуативні та соціокультурні реляції. Можна виділити цілий ряд реляцій / відносин останніх десятиліть, що могли сприяти такій ситуації:

1) досвід активної підтримки сучасною Польщею України на державному рівні протягом останніх десятиліть, в тому числі й у періоди криз, подій Майданів 2004 і 2013 років (політичні, дипломатичні відносини між країнами);

2) оперативні рішення держави (уряду, Президента) щодо допомоги українським біженцям та створення правових умов задля прийому, розміщення, утримання переселенців з України; як наслідок встановлення реляції «особа, яка потребує допомоги під час бойових дій – польська держава»;

3) ознаки формування «громадського руху допомогти українцям», як емоційні і дієві прояви бажання польських громадян, членів церковних громад, громадських, волонтерських організацій, інших інституцій (наукових, освітянських, культурницьких тощо) допомогти сусідам, які опинилися в ситуації війни. Утворення спонтанних контактів, задіяння інституційних ресурсів – безліч соціальних мереж і мікрореляцій; наявність друзів, знайомих, родичів у Польщі як сусідній державі; отже, це вже попередні реляції «дружби як основи взаємодопомоги на повсякденному рівні»; трудові реляції, існування попередньо сформованих мереж із реляціями «польський працедавець – український працівник», «працівник – польські колеги» на основі досвіду трудової міграції українців в Польщу; позитивні етнокультурні настанови щодо поляків в громадській думці українських громадян, позитивний соціокультурний образ поляків. Уявлювана ідеаційна реляція в громадській думці «культура українців і культура поляків близькі».

Образ поляків в українському суспільстві: сталість позитивних настанов. Дослідження міжкультурних орієнтацій, етнокультурних

настанов мають досить обширне емпіричне підґрунтя в українській соціології, зокрема і в дослідженнях Інституту соціології НАН України.

У відділі соціології культури та масової комунікації Інституту соціології НАН України у 1997 і 2000 роках було використано у загальнонаціональних опитуваннях показник культурної дистанції (шкала запропонована шведським дослідником А. Ланге) – для вивчення міжкультурних орієнтацій українців, ставлення до культури різних народів (перелік із 26 груп). Ці дані були інтерпретовані як індикатори настанов відкритості – у разі оцінювання іншої культури як близької (сума трьох перших балів за 7-бальною шкалою); настанов нейтральності, індиферентності (бал «4»); настанов закритості (сума трьох останніх балів за 7 бальною шкалою). Також було запропоновано індекс етнокультурної дистанції як середньозважена за 7-бальною шкалою (від 1– дуже близькі, до 7– зовсім чужі)¹³.

У даному дослідженні нас цікавить загальна конфігурація етнокультурних настанов у вигляді ранжування культур різних народів за ступенем близькості / чужості (*табл. 1*).

Таблиця 1

Ставлення до культури етнічних груп, середньозважена за шкалою 1 – 7 (1 – дуже близькі, 7 – зовсім чужі)¹⁴

Етнічні групи	1997	2000
Українці	1,4	1,3
Росіяни	1,9	1,7
Білоруси	2,4	2,2
Болгари	3,4	3,1
Поляки	3,5	3,2

За даними опитувань 1997-го і 2000-го років, поляки увійшли в першу п'ятірку за оцінками ступеню близькості культури.

За цією методикою опитування більше не проводили, але на основі

---

¹³ Скокова Л. Виміри відкритості сучасного українського суспільства. *Соціокультурні ідентичності та практики* / за ред. А. Ручки. Київ : Інститут соціології НАН України, 2002. С. 165–180.

¹⁴ Там само, С. 176.

багатолітніх спостережень моніторингу ІС НАН України можна бачити рейтинг ставлення до різних груп, в тому числі за допомогою індексу національної (етнічної) дистанційованості. Ці дані здобуті на основі адаптованої Н. Паніною шкали Богардуса¹⁵. Нас в даному випадку цікавлять саме ті групи, ставлення до яких було найбільш позитивним, як і можливі зрушення в конфігурації цих настанов (*табл. 2*).

Таблиця 2

Динаміка відповідей на запитання: Оберіть одне з положень, найближче особисто Вам, на яке б Ви допустили представників цієї національності, (середньозважена за 7-бальною шкалою, від 1-найменша дистанція, до 7 – найбільша дистанція)¹⁶

Групи	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020
Українці	1,8	1,4	1,5	1,6	2,4	2,2	2,2	2,1	2,1	2,2	2,2	2,4	2,3	2,4	2,4
Росіяни	2,2	2	2	2,2	3,3	3,1	3,1	3,2	3	3,3	3,3	4,3	4,6	4,4	4,8
Білоруси	2,7	2,6	2,5	2,8	4,2	4,1	3,9	4,1	3,9	4	4,1	4	4	4	4,3
Євреї	3,8	3,8	3,9	3,9	5	5,1	5	5,2	5	5,1	5	4,8	4,7	4,7	5,1
Поляки	4,4	4,5	4,6	4,7	5	5	4,8	5	4,8	5	4,9	4,7	4,4	4,6	4,7

За цими моніторинговими даними образ «поляка», ставлення до поляків є позитивним за весь період спостережень; у загальній конфігурації

¹⁵ Паніна Н. Про застосування шкали соціальної дистанції в дослідженнях толерантності в Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* № 4. 2003. С. 21–43.

¹⁶ Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 7 (21) / Головні редактори д.екон.н. В.М. Ворона, д.соціол.н. М.О. Шульга. Київ: Інститут соціології НАН України, 2020. С. 480.

естнокультурних настанов поляки входять у першу п'ятірку етнічних груп із найменшими показниками дистанційованості. На перших місцях з 1990-х років знаходилися українці і росіяни, що й не дивно, враховуючи що це представники двох найбільших етнічних груп в Україні. Явно видно, що з 2014 року – з подій анексії Криму і початку війни на Донбасі, які супроводжуються (дез)інформаційними кампаніями, поширенням негативних образів українців і росіян – сприйняття узагальненого образу «росіянина» погіршується. За даними 2020 року, позицію на шкалі «взагалі не допускав би в Україну» обирають 29% опитуваних (в 2012 році таких було всього 3%!). Ця частка відповідей близька до оцінок стереотипно-негативного образу «араба» (31%).

Образ «поляка» залишається позитивним протягом років спостережень: 32% опитуваних 2012 року допускають поляків до найближчих кіл спілкування (членів родини, близьких друзів, сусідів, колег по роботі), у 2020 році таких стало 38%. Дуже вірогідно, що наступні опитування покажуть збільшення частки дружніх, відкритих настанов серед українців, вдячних за допомогу польського народу в скрутні часи для України.

Реляції дружби, підтримки між нашими народами базуються на взаємності. Війна в Україні посилила позитивне ставлення поляків до України і українців. Так, результати опитування населення країн ЄС «Євробарометр» (квітень 2022 року) засвідчили, що 93% поляків відчують симпатію до українців; 87% – особисто переживають за війну в Україні. Значним є інтерес до новин про війну в Україні: 75% польських респондентів цікавляться такими новинами щодня, кожен другий обговорює ці новини щодня з друзями і родичами, ще 31% – декілька разів на тиждень¹⁷.

Тож важливим елементом нинішніх *реляцій дружби* між поляками і українцями є наявність позитивних, відкритих настанов українців щодо поляків протягом трьох останніх десятиліть, а також позитивних соціокультурних настанов до українців серед поляків та їх реалізація в дієвій, практичній допомозі нашим громадянам сьогодні.

---

¹⁷ Flash Eurobarometer 506. EU's response to the war in Ukraine. URL: EU_response_to_war_in_Ukraine_FL506_presentation_en.pdf (дата звернення: 29.04.2022)

Посилення позитивних настанов громадян України щодо Польщі та її лідерів часу війни в Україні 2022 року. Президент Республіки Польща Анджей Дуда став першим главою іноземної держави, який виступив у Верховній раді України після початку війни. Він висловив щире підтримку Україні¹⁸. Потужна дружня підтримка Польщею України (політична, військова, економічна, соціальна, особистісна тощо) в умовах ведення війни на значній частині території України має свої реляційні ефекти, формуючи нинішнє ставлення українських громадян до країни та її лідерів. Є наочним посилення позитивних настанов у сприйнятті Польщі та її лідерів українцями.

Українці є досить освіченими та соціально-активними громадянами, які відслідковують суспільно-політичну інформацію, зокрема за допомогою новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, активно реагуючи на суспільно-політичні події які відбуваються в країні та в світі в цілому¹⁹. Отримання інформації з різних інформаційних джерел, власний досвід, спілкування із рідними та близькими, які перебувають на різних територіях як всередині країни, так і за кордоном, дозволяють сучасному українцю формувати власну думку щодо актуальних суспільно-політичних подій в країні та світі.

За результатами опитування соціологічної групи «Рейтинг» 26 квітня 2022²⁰, всебічна підтримка західних країн змінює ставлення українців до міжнародних лідерів. За останні місяці значно покращилось ставлення українців до західних лідерів. Відповіді на запитання *Як Ви ставитесь до таких світових лідерів?* презентують такий результат (рис. 2):

---

¹⁸ Президент Польщі Анджей Дуда виступив із промовою у Верховній Раді. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/foto-duda-verkhovna-rada-ukrayina-viyna/31862404.html> (дата звернення: 29.04.2022)

¹⁹ Бойко Н. Інтернет як соціальний ресурс демократизації сучасного українського суспільства : монографія. Київ : Інститут соціології НАН України, 2020. 256 с.

²⁰ Там само, С. 11.

Nataliia Boiko, Liudmyla Skokova
 Ukrainian-Polish relations during the 2022 war in Ukraine...

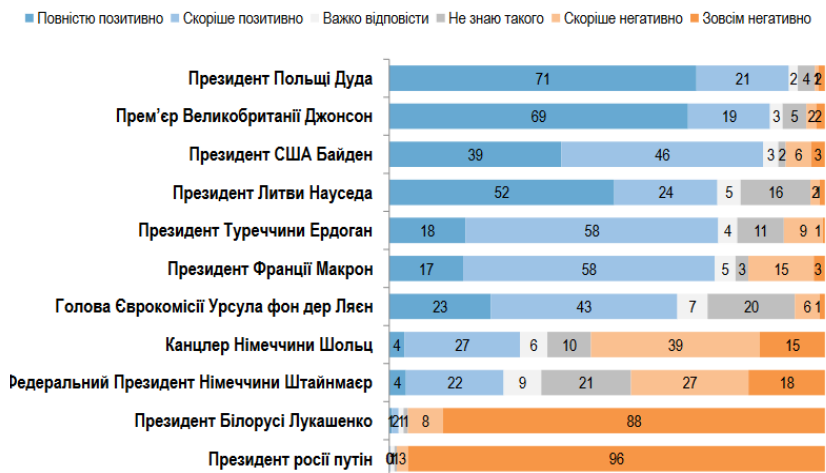

Рис. 2. Як Ви ставитесь до таких світових лідерів?²¹

Президент Польщі Анджей Дуда отримав першу позицію в прихильності українців. Дружні відносини між країнами завжди високо оцінювались громадянами України, проте динамічне підвищення позитивного ставлення до лідера Польщі відбулось протягом останніх місяців. Такий результат демонструє, що польські лідери мають високий авторитет та довіру серед українців. Це безсумнівно свідчить про високу оцінку українцями тої дієвої підтримки, яку вони відчувають з боку польської держави та усього польського народу (рис. 3).

Сучасна трагічна ситуація в Україні негативно вплинула на багато країн світу, зокрема і країни ЦСЄ. Політичні, фінансові, економічні, технологічні, торгівельні санкції, які запроваджуються міжнародною спільнотою проти росії, безсумнівно негативно впливають не тільки на росію, але і на міжнародну економіку, і на економіку окремих країн ЦСЄ (прогнозується спад економік, відбувається підвищення цін на продовольчі і непродовольчі товари тощо). Проте це не зупиняє їх зусиль

²¹ Там само, С. 12.

щодо підтримки України, яка виявилась сьогодні форпостом боротьби за незалежність та демократичний шлях розвитку суспільства.

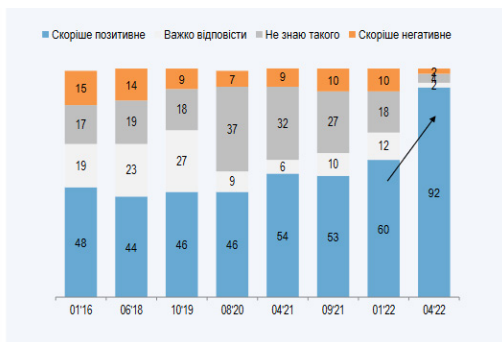

Рис. 3. Динаміка ставлення українців до лідерів Польщі²²

Більшість українців, які виїхали за кордон в пошуках тимчасового прихистку від замахів війни зазначають, що *планують повернутися додому в Україну*, а не залишатися за кордоном. Про свої наміри «повернутися за першої можливості» із закордону наголошують близько 70% опитаних українців, які наразі зараз перебувають за межами України²³. І ці українці будуть повертатись додому із новим досвідом, культурним, економічним, особистісним досвідом перебування за межами України, зокрема на території Польщі, яка надала прихисток мільйонам українців-втікачам від війни в своїй країні.

Українці, які виїхали за кордон в умовах війни, – це особливий новий тип «біженців». Це не біженці в пошуках кращої долі, не заробітчани, які шукають кращу країну для проживання та роботи. Це переважно люди, які наразі не мають міграційних намірів. Це люди, які реально

²² Як змінилися життя і поведінка українців – інсайти із досліджень воєнного часу. Травень, 2022. С. 5. URL: https://gradus.app/documents/216/Gradus_Dentsu_05052022.pdf (дата звернення: 19.05.2022)

²³ Як змінилися життя і поведінка українців – інсайти із досліджень воєнного часу. Травень, 2022. С. 5. URL: https://gradus.app/documents/216/Gradus_Dentsu_05052022.pdf (дата звернення: 19.05.2022)

перетинали кордон, намагаючись втекти подалі від тих місць, де рвуться бомби, руйнуються домівки. Саме цим, на наш погляд, і обумовлена специфіка біженства українців та особливості обрання країн, в яких вони шукають притулку. Українці, які вимушені були полишити свої домівки та поїхати за кордон, – це переважно жінки працездатного віку, які намагаються активно адаптуватися в нових життєвих умовах. І обрання країни перебування обумовлене усталеними і новітніми реляціями політичного, культурного, особистісного характеру.

Список літератури

- Бойко Н. Інтернет як соціальний ресурс демократизації сучасного українського суспільства : монографія. Київ : Інститут соціології НАН України, 2020. 256 с.
- Дев'яте загальнонаціональне опитування: оцінки міжнародного партнерства. Соціологічна група Рейтинг. 26 квітня 2022 року. 24 с. URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_1000_ua_042022_%D1%85_international_press.pdf (дата звернення: 29.04.2022).
- МВС Польщі: Кожен четвертий працездатний біженець з України працевлаштувався – це явище світового значення. 7.05.22. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/2953538,МВС-Польщі-Кожен-четвертий-працездатний-біженець-з-України-працевлаштувався-це-явище-світового-значення> (дата звернення: 9.05.2022).
- Паніна Н. Про застосування шкали соціальної дистанції в дослідженнях толерантності в Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. № 4. 2003. С. 21–43.
- Президент Польщі Анджей Дуда виступив із промовою у Верховній Раді. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/foto-duda-verkhovna-rada-ukrayina-viyna/31862404.html> (дата звернення: 29.04.2022).
- Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри / за ред. Л.Г. Скокової. Київ : Інститут соціології НАН України 2021. 295 с.
- Робота за кордоном: найвища конкуренція у Польщі, а найбільше платять в Ізраїлі. URL: <https://usp-ltd.org/roboata-za-kordonom-najvyshcha-konkurentsia-u-polshchi-a-najbilshe-platiat-v-izraili/?fbclid=IwAR1GLjzHssAEqerZ7hDtbywvLdXwe3g6Rts5F9BzamVo58ogANAnu7-TgAI> (дата звернення: 9.05.2022).

The security architecture
of European and Euro-Atlantic spaces

- Скокова Л. Виміри відкритості сучасного українського суспільства. *Соціокультурні ідентичності та практики* / за ред. А. Ручки. Київ : Інститут соціології НАН України, 2002. С. 165–180.
- Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 7(21) / ред. В.М. Ворона, М.О. Шульга. Київ : Інститут соціології НАН України, 2020. С. 480.
- Українці та війна. Квітень, 2022. 11 с. URL: https://isoc.com.ua/assets/files/news/2022/zvit_170422.pdf (дата звернення: 29.04.2022).
- Як змінилися життя і поведінка українців – інсайти із досліджень воєнного часу. Травень, 2022. С. 5. URL: https://gradus.app/documents/216/Gradus_Dentsu_05052022.pdf (дата звернення: 19.05.2022).
- Flash Eurobarometer 506. EU's response to the war in Ukraine. URL : EU_response_to_war_in_Ukraine_FL506_presentation_en.pdf (дата звернення: 29.04.2022)
- Powell, C., Dépelteau, F. (Eds.). *Conceptualizing relational sociology: ontological and theoretical issues*. New York : Palgrave McMillan, 2013. 247 s.
- Refugees fleeing Ukraine (since 24 February 2022), 2022. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 29.04.2022).